YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

18 päivänä joulukuuta 2007 *

Asiassa C-314/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (Ranska) on esittänyt 11.7.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.7.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR)

vastaan

Administration des douanes et droits indirects ja

Direction nationale du renseignement et des enquêtes douanières (DNRED),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari) sekä tuomarit L. Bay Larsen, K. Schiemann, P. Kūris ja C. Toader,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: yksikönpäällikkö M.-A. Gaudissart,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.6.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR), edustajanaan avocat H. Hazan,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja J.-Ch. Gracia,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. Albenzio,

– Puolan hallitus, asiamiehenään E. Ośniecka-Tamecka,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J.-P. Keppenne ja W. Mölls,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.7.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta 25.2.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY (EYVL L 76, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/74/EY (EYVL L 365, s. 46; jäljempänä direktiivi 92/12), 14 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR) -niminen yhtiö (jäljempänä SPMR) ja toisaalta administration des douanes et droits indirects (välillisistä veroista, tulleista ja maksuista vastaava hallintoelin, jäljempänä tullihallinto) sekä direction nationale du renseignement et des enquêtes douanières (DNRED) (kansallinen tulliasioiden neuvonta- ja tutkintavirasto) ja jossa on kyse valmisteveroista, joita tullihallinto on vaatinut SPMR:ää maksamaan polttoaineesta, joka vuotojen ja sittemmin öljyputken halkeamisen johdosta pääsi karkuun öljyputkesta, jossa tämä polttoaine liikkui väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

3 Direktiivin 92/12 johdanto-osan ensimmäisen perustelukappaleen mukaan "sisämarkkinoiden toteuttaminen ja toiminta edellyttävät tavaroiden vapaata liikkuvuutta, valmisteveron alaiset tavarat mukaan luettuina". Tämän direktiivin johdanto-

osan neljännessä perustelukappaleessa lisätään, että "sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan varmistamiseksi näiden valmisteverosaatavien syntymisen on oltava sama kaikissa jäsenvaltioissa".

4 Kuten direktiivin 92/12 1 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, kyseisessä direktiivissä "säädetään järjestelmästä, joka koskee valmisteveron ja muiden välittömästi tai välillisesti tuotteiden kulutukseen kohdistuvien välillisten verojen alaisia tuotteita, lukuun ottamatta arvonlisäveroa ja yhteisön määräämiä veroja".

5 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tätä direktiiviä sovelletaan yhteisön tasolla seuraaviin asiaa koskevissa direktiiveissä määriteltyihin tuotteisiin:

– kivennäisöljyt,

– –."

6 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa todetaan, että tässä direktiivissä tarkoitetaan

"a) 'valtuutetulla varastonpitäjällä' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat valtuuttaneet ansiotoiminnassaan verottomassa varastossa tuottamaan, valmistamaan, pitämään hallussaan, vastaanottamaan ja sieltä lähettämään valmisteveron alaisia tuotteita väliaikaisesti valmisteverottomina;

b) 'verottomalla varastolla' paikkaa, jossa valtuutettu varastonpitäjä ansiotoiminnassaan tuottaa, valmistaa, pitää hallussaan taikka vastaanottaa tai josta tämä lähettää valmisteveron alaisia tuotteita väliaikaisesti valmisteverottomina sen jäsenvaltion, jossa veroton varasto sijaitsee, toimivaltaisten viranomaisten määräämin edellytyksin;

c) 'väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmällä' verojärjestelmää, jota sovelletaan tuotteiden tuotantoon, valmistukseen ja hallussapitoon sekä niiden liikkumiseen väliaikaisesti valmisteverottomina;

– –".

7 Direktiivin 92/12 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Edellä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tuotteet ovat valmisteveron alaisia niitä 2 artiklassa määritellyllä yhteisön alueella tuotettaessa tai niitä tälle alueelle tuotaessa.

'Valmisteveron alaisen tuotteen tuontina' on pidettävä tuotteen saapumista yhteisön alueelle – –.

Jos tuote sen saapuessa yhteisön alueelle asetetaan yhteisön tullimenettelyyn, tuotteen tuonnin on kuitenkin katsottava tapahtuvan silloin, kun yhteisön tullimenettelyä lakataan soveltamasta tuotteeseen.

2. Valmisteveron alaisia tuotteita on pidettävä väliaikaisesti valmisteverottomina, jos

– ne tuodaan kolmansista maista – – taikka viedään näille alueille ja ne on asetettu johonkin – – asetuksen (ETY) N:o 2913/92 84 artiklan 1 [kohdan a alakohdassa] lueteltuun suspensiomenettelyyn tai ne sijaitsevat vapaa-alueella tai vapaavarastossa,

– –

sanotun kuitenkaan rajoittamatta tullimenettelyjä koskevien kansallisten ja yhteisön säännösten soveltamista.

– –"

8 Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Valmisteverovaade tulee täytäntöönpanokelpoiseksi, kun tuote luovutetaan kulutukseen tai kun todetaan hävikkejä, joista on kannettava valmisteveroa 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Valmisteveron alaisten tuotteiden kulutukseen luovuttamisena on pidettävä sitä, että:

a) niihin lakataan soveltamasta väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmää, myös sääntöjenvastaisesti;

– –"

9 Kyseisen direktiivin 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Verottomien varastojen perustamiseen ja toimintaan tarvitaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten lupa."

10 Direktiivin 92/12 13 artiklan sanamuoto on seuraava:

"Valtuutettu varastonpitäjä on velvollinen:

a) asettamaan tarvittaessa tuotantoa, valmistusta ja hallussapitoa koskevan vakuuden sekä tavaroiden liikkumista koskevan pakollisen vakuuden – – jollei 15 artiklan 3 kohdan säännöksistä muuta johdu;

– –

b) noudattamaan sen jäsenvaltion määräämiä velvoitteita, jonka alueella veroton varasto sijaitsee;

– –

e) suostumaan varaston valvontaan tai inventointiin.

– –"

11 Kyseisen direktiivin 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

1. Valtuutettu varastonpitäjä on vapautettava valmisteverosta sellaisten väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä tapahtuneiden hävikkien osalta, jotka johtuvat odottamattomista tapahtumista tai ylivoimaisista esteistä ja jotka kyseisen jäsenvaltion viranomaiset ovat todenneet. Varastonpitäjä on väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä vapautettava valmisteverosta myös tuotteiden perusominaisuuksista johtuvien hävikkien osalta, jotka tapahtuvat tuotannon, valmistuksen, varastoinnin ja kuljetuksen aikana. Kunkin jäsenvaltion on määrättävä näiden valmisteverovapautuksien edellytykset. Nämä valmisteverovapautukset koskevat myös 16 artiklassa tarkoitettuja elinkeinonharjoittajia kuljetettaessa tuotteita väliaikaisesti valmisteverottomina.

– –

3. Muiden puutteiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen sekä sellaisten hävikkien osalta, jotka eivät oikeuta 1 kohdassa tarkoitettuihin valmisteverovapautuksiin, valmisteverot on kannettava niiden määrien mukaisina, jotka ovat voimassa kyseisessä jäsenvaltiossa toimivaltaisten viranomaisten asianmukaisesti toteamien hävikkien tapahtumisen tai tarvittaessa puutteiden toteamisen ajankohtana, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 20 artiklan soveltamista.

– –"

12 Kyseisen direktiivin 15 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Yhteisön sisäiseen tuotteiden liikkumiseen liittyviin riskeihin on varauduttava tuotteen lähettäneen valtuutetun varastonpitäjän antamalla 13 artiklassa säädetyllä vakuudella – –.

Jos valmisteveron alaisia kivennäisöljyjä kuljetetaan yhteisön alueelle meriteitse tai putkia pitkin, jäsenvaltiot voivat vapauttaa lähettävät valtuutetut varastonpitäjät velvollisuudesta asettaa ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua vakuutta.

– –"

Kansallinen oikeus

13 Tullilain (code des douanes) 158 C §:ssä, jolla on saatettu direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohta osaksi Ranskan oikeutta, säädetään seuraavaa:

"Öljytuotteiden verottomassa varastossa varastoitujen tuotteiden hävikit eivät ole valmisteveron alaisia, kun viranomaisille osoitetaan,

1. että ne johtuvat odottamattomista tapahtumista tai ylivoimaisista esteistä

2. tai että ne johtuvat tuotteiden perusominaisuuksista. Valtiovarainministerin asetuksilla voidaan vahvistaa tätä tarkoitusta varten jokaisen tavaralajin ja jokaisen kuljetusmuodon osalta sallittujen valmisteverosta vapautettujen hävikkien enimmäismäärä."

Pääasian oikeusriita ja ennakkoratkaisukysymykset

14 SPMR:llä, joka on valtuutettu varastonpitäjä, on öljyputki, jossa liikkuu polttoainetta väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä Sveitsiin. Todettuaan kyseisessä öljyputkessa ensin vuotoja ja sittemmin 1.1.1997, että öljyputki on haljennut, SPMR pyysi tullilain 158 C §:n nojalla vapautusta tullihallinnon vaatimasta valmisteverosta niiden 795 201 öljytuotelitran osalta, jotka olivat sen mukaan hävinneet. Koska

tullihallinto katsoi, että edellytykset ylivoimaiseen esteeseen vetoamiselle eivät täyttyneet, se piti valmisteverovaatimuksen voimassa hävinneiden määrien osalta ja vähensi ainoastaan ne määrät, jotka vastasivat maaperästä kerättyä saastuttavaa ainetta.

15 Tullihallinto vaati SPMR:lle maksamismääräystä Tribunal d'instance de Neuilly-sur-Seinessä. Kyseinen tuomioistuin kuitenkin totesi, että tämä vaatimus oli vanhentunut.

16 Asiasta valitettiin Cour d'appel de Versailles'hin, joka 17.12.2002 ja 23.3.2004 antamillaan tuomioilla kumosi ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion, koska se katsoi, että tullihallinnon vaatimus on otettava tutkittavaksi ja että SPMR ei voi vedota ylivoimaiseen esteeseen, joka on käsite, jolle ovat luonteenomaisia olosuhteet, jotka ovat ennalta arvaamattomia ja väistämättömiä ja jotka johtuvat syistä, jotka eivät liity valtuutettuun varastonpitäjään.

17 SPMR valitti näistä tuomioista Cour de cassationiin. SPMR moittii Cour d'appelia erityisesti siitä, että tämä oli katsonut, että SPMR ei voi vedota tullilain 158 C §:ssä tarkoitettuun odottamattomaan tapahtumaan tai ylivoimaiseen esteeseen, ja tämän johdosta velvoittanut SPMR:n maksamaan verot menetetyistä öljytuotteista, ja SPMR esittää tältä osin valituksensa tueksi kaksi valitusperustetta.

18 SPMR väittää yhtäältä, että edellyttäessään, että öljytuotteiden hävikin on johduttava ennalta arvaamattomista ja SPMR:ään liittymättömistä olosuhteista, ja kieltäytyessään tutkimasta sitä, olivatko öljyputken vuodot ja halkeaminen, joista tämä hävikki aiheutui, voineet olla sellaisia olosuhteita, joita SPMR ei ole voinut välttää, Cour

d'appel on soveltanut virheellisesti tullilain 158 C §:ää. SPMR väittää päinvastoin, että pelkästään väistämättömyys on luonteenomaista tässä säännöksessä tarkoitetulle odottamattomalle tapahtumalle tai ylivoimaiselle esteelle.

19 SPMR väittää toisaalta, että sillä on oikeus saada tässä 158 C §:ssä säädetty vapautus myös sen takia, että viallisessa öljyputkessa kuljetettujen öljytuotteiden häviäminen johtui niiden perusominaisuuksista eli nestemäisyydestä. Se, että tullihallinto oli hyväksynyt sen, että maaperästä kerätyistä saastuttavista aineista ei kanneta veroa, merkitsee SPMR:n mukaan edellä mainitut öljytuotteiden perusominaisuudet huomioon ottaen sitä, että niistä aineista, joita ei ollut kyetty keräämään maaperän perusominaisuuksien vuoksi, ei liioin kanneta veroa.

20 Todettuaan, että direktiivi 92/12 on saatettu tullilailla osaksi Ranskan oikeutta, ja viitattuaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan ylivoimaisen esteen käsitteen sisältö ei ole samanlainen kaikilla yhteisön oikeuden soveltamisaloilla ja sen merkitys on määritettävä sen oikeudellisen yhteyden mukaan, jota sen vaikutusten on tarkoitettu koskevan, Cour de cassation on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä tapahtuneen hävikin aiheuttavan ylivoimaisen esteen käsitettä tulkittava siten, että kyseessä ovat ennalta arvaamattomat ja väistämättömät olosuhteet, jotka johtuvat syistä, jotka eivät liity valtuutettuun varastonpitäjään, joka vetoaa näihin olosuhteisiin tukeakseen verovapautta koskevaa vaatimustaan, vai riittääkö se, että nämä olosuhteet eivät ole olleet valtuutetun varastonpitäjän vältettävissä?

2) Voidaanko tuotteen osittaisen hävikin öljyputkesta katsoa johtuvan – – direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista tuotteiden perus-

ominaisuuksista, kun syynä ovat tuotteen nestemäisyys ja sen maaperän ominaisuudet, johon tuote on levinnyt, mikä estää aineen keräämisen ja aiheuttaa veron kantamisen?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys, joka koskee direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua käsitettä "ylivoimainen este"

21 On syytä huomauttaa, että yhteisön oikeusjärjestyksessä ei pääsääntöisesti määritellä sen käsitteitä yhden tai useamman kansallisen oikeusjärjestyksen innoittamana ilman nimenomaista mainintaa (ks. asia 64/81, Corman, tuomio 14.1.1982, Kok. 1982, s. 13, 8 kohta; asia C-296/95, EMU Tabac ym., tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1605, 30 kohta ja asia C-103/01, komissio v. Saksa, tuomio 22.5.2003, Kok. 2003, s. I-5369, 33 kohta). Siltä osin kuin direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä säädetään, että kunkin jäsenvaltion on määritettävä kyseisen säännöksen ensimmäisessä virkkeessä säädettyjen valmisteverovapautuksien edellytykset, tämä viittaus kansalliseen oikeuteen ei koske kyseisessä ensimmäisessä virkkeessä olevan käsitteen ylivoimainen este sisältöä tai ulottuvuutta.

22 Direktiivin 92/12 johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa nimittäin todetaan, että sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan varmistamiseksi valmisteverosaatavan syntymisen on oltava sama kaikissa jäsenvaltioissa. Koska käsitteen ylivoimainen este sisältö on tekijä, joka voi mahdollisesti vaikuttaa valmisteverosaatavan syntymisen määrittämiseen, kyseinen käsite on väistämättä itsenäinen käsite ja sen tulkinnan yhdenmukaisuus kaikissa jäsenvaltioissa on varmistettava.

23 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä, joka on syntynyt eri asiayhteyksissä eli esimerkiksi maataloutta koskevaan sääntelyyn tai yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 45 artiklassa esitettyihin kannemääräaikoja koskeviin sääntöihin liittyen, on todettu, että ylivoimaisen esteen käsite ei rajoitu ainoastaan ehdottomaan mahdottomuuteen, vaan se on ymmärrettävä sellaisina epätavallisina ja ennalta arvaamattomina olosuhteina, joihin toimijan ei ole ollut mahdollista vaikuttaa ja joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta noudatetusta huolellisuudesta huolimatta (ks. vastaavasti asia C-195/91 P, Bayer v. komissio,tuomio 15.12.1994, Kok. 1994, s. I-5619, 31 kohta ja asia C-208/01, Parras Medina,tuomio 17.10.2002, Kok. 2002, s. I-8955, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 Tästä seuraa, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmin täsmentänyt, ylivoimaisen esteen käsite sisältää objektiivisen osan, joka muodostuu olosuhteista, jotka ovat toimijan kannalta epätavallisia ja joihin se ei voi vaikuttaa, sekä lisäksi subjektiivisen osan, joka koskee asianomaisen velvollisuutta suojautua epätavallisen tapahtuman seurauksilta toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä joutumatta tekemään kohtuuttomia uhrauksia (ks. vastaavasti em. asia Bayer v. komissio, tuomion 32 kohta ja asia C-325/03 P, Zuazaga Meabe v. SMHV, määräys 18.1.2005, Kok. 2005, s. I-403, 25 kohta).

25 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on kuitenkin todettu myös, että ylivoimaisen esteen käsitteen sisältö ei ole samanlainen kaikilla yhteisön oikeuden soveltamisaloilla, vaan sen merkitys on määritettävä sen oikeudellisen yhteyden mukaan, jota sen vaikutusten on tarkoitettu koskevan (ks. asia C-124/92, An Bord Bainne Co-operative ja Compagnie Inter-Agra,tuomio 13.10.1993, Kok. 1993, s. I-5061, 10 kohta ja asia C-263/97, First City Trading ym., tuomio 29.9.1998, Kok. 1998, s. I-5537, 41 kohta).

26 Näin ollen direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun ylivoimaisen esteen käsitteen osalta on tutkittava, onko niitä tekijöitä, joista ylivoimainen este muodostuu, sellaisina kuin ne ilmenevät tämän tuomion 23 kohdassa mainitusta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, tulkittava ja sovellettava erityisellä tavalla kyseisen direktiivin rakenteen ja päämäärän johdosta.

27 Direktiivin 92/12 johdanto-osan ensimmäisestä ja neljännestä perustelukappaleesta ilmenee tältä osin, että direktiivillä pyritään varmistamaan sisämarkkinoiden toteuttaminen ja toiminta valmisteveron alaisten tavaroiden osalta ja että sillä otetaan tässä tarkoituksessa käyttöön yleinen järjestelmä, jossa valmisteverosaatavan syntymisen on oltava sama kaikissa jäsenvaltioissa.

28 Direktiivin 92/12 5 artiklan 1 kohdan mukaan kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tuotteet, joihin myös kivennäisöljyt lukeutuvat, ovat valmisteveron alaisia niitä yhteisön alueella tuotettaessa tai niitä tälle alueelle tuotaessa. Vaikka verotettava tapahtuma on valmisteveron osalta se, että asianomaiset tuotteet tuotetaan tai että ne tuodaan kyseiselle alueelle, valmisteverosaatava syntyy kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan nojalla vasta silloin, kun tuote luovutetaan kulutukseen tai kun todetaan hävikkejä, joista on kannettava valmisteveroa tämän saman direktiivin 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Kyseisen 6 artiklan 1 kohdan mukaan kulutukseen luovuttamisena on pidettävä myös sitä, että tuotteisiin lakataan soveltamasta väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmää, myös sääntöjenvastaisesti.

29 Direktiivin 92/12 14 artiklan 3 kohdassa säädetään, että muiden puutteiden kuin kyseisen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sekä sellaisten hävikkien osalta, jotka eivät oikeuta tässä 1 kohdassa tarkoitettuihin valmisteverovapautuksiin, valmisteverot on kannettava niiden määrien mukaisina, jotka ovat voimassa kyseisessä jäsenvaltiossa toimivaltaisten viranomaisten asianmukaisesti toteamien hävikkien tapahtumisen tai tarvittaessa puutteiden toteamisen ajankohtana, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän direktiivin 20 artiklan soveltamista.

30 Tämän tuomion edellisissä kahdessa kohdassa mainittujen kaikkien säännösten tulkitsemisesta yhdessä seuraa, että kivennäisöljyt ovat valmisteveron alaisia pelkästään sen johdosta, että ne tuotetaan yhteisön alueella tai tuodaan yhteisön alueelle, ja että valmisteverosaatavat syntyvät lähtökohtaisesti myös silloin, kun kyse

on hävikeistä, joiden osalta toimivaltaiset viranomaiset eivät ole myöntäneet vapautusta valmisteverosta. Vapautus, josta direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä on säädetty ylivoimaisesta esteestä johtuvan hävikin osalta, on poikkeus tähän yleissääntöön, ja kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 43 kohdassa todennut, sitä on siis tulkittava suppeasti.

31 Ylivoimaisen esteen käsitteen tulkintaa, jonka yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt muilla yhteisön oikeuden aloilla ja josta on muistutettu tämän tuomion 23 kohdassa, on siis voitava soveltaa myös direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen osalta. Valtuutettu varastonpitäjä voi siis vaatia kyseisessä säännöksessä säädettyä verovapautusta vain osoittaessaan, että olosuhteet ovat olleet sillä tavalla epätavallisia ja ennalta arvaamattomia, että sen ei ole ollut mahdollista vaikuttaa niihin, ja että niiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta noudatetusta huolellisuudesta huolimatta.

32 Tältä osin on kuitenkin katsottava, että kuten Euroopan yhteisöjen komissio väittää, näiden edellytysten soveltaminen silloin, kun kyse on direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä virkkeestä, ei saa johtaa siihen, että valtuutetulle varastonpitäjälle asetetaan ankara vastuu väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä olevien tuotteiden hävikistä.

33 Erityisesti edellytys, jonka mukaan tällaiseen hävikkiin liittyvien olosuhteiden on oltava sellaisia, ettei valtuutetun varastonpitäjän ole ollut mahdollista vaikuttaa niihin, ei rajoitu pelkästään kyseiseen varastonpitäjään liittymättömiin olosuhteisiin aineellisessa tai fyysisessä mielessä. Tätä edellytystä on tulkittava pikemminkin siten, että sillä tarkoitetaan olosuhteita, jotka objektiivisesti katsoen vaikuttavat siltä, että ne ovat valtuutetun varastonpitäjän määräysvallan tai vastuualueen ulkopuolella (ks. viimeksi mainitun aspektin osalta analogisesti asia 145/85, Denkavit, tuomio 5.2.1987, Kok. 1987, s. 565, 16 kohta).

34 Yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee pääasian olosuhteiden osalta, että SPMR on väittänyt kansallisissa tuomioistuimissa, että hävikki, jonka osalta kyseinen yhtiö vaatii vapautusta valmisteverosta, aiheutui asianomaiseen öljyputkeen tulleista vuodoista ja sittemmin sen halkeamisesta, jotka puolestaan johtuivat jännityskorroosioilmiöstä, jota ei tunnettu tosiseikkojen tapahtumahetkellä ja jota ei siis voitu havaita tuolloin käytössä olleella teknisellä laitteistolla.

35 Vaikka laitteiston käyttäjä on lähtökohtaisesti vastuussa laitteistonsa teknisistä puutteista, ei voida sulkea pois sitä, että tämän tuomion edellisessä kohdassa kuvatun kaltaisen korroosioilmiön voidaan katsoa muodostavan direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun ylivoimaisen esteen, mikäli sen syntymistä ei ollut voitu millään tavalla ennustaa, kun otetaan huomioon kyseisenä ajankohtana käytettävissä ollut teknisen tietämyksen taso, ja mikäli valtuutetulla varastonpitäjällä ei näin ollen ollut minkäänlaista mahdollisuutta kontrolloida sen syntymistä. Kansallisten tuomioistuinten on tarkistettava, täyttyvätkö nämä edellytykset pääasian osalta.

36 Sen edellytyksen osalta, jonka mukaan valtuutetun varastonpitäjän on täytynyt noudattaa vaadittua huolellisuutta, SPMR ja komissio väittävät, että tämä edellytys täyttyy, jos osoitetaan, että asianomainen toimija on noudattanut sovellettavaa teknistä säännöstöä.

37 Vaikka öljyputken laatua, rakentamista, huoltoa ja käyttöä koskevien teknisten määräysten noudattaminen voidaan katsoa välttämättömäksi edellytykseksi sille, että voidaan katsoa toimitun huolellisesti, tämä noudattaminen ei sellaisenaan ole ratkaisevaa. Riittävä huolellisuus edellyttää nimittäin myös jatkuvaa aktiivista toimintaa, joka kohdistuu mahdollisten riskien tunnistamiseen ja arviointiin, sekä kykyä ryhtyä asianmukaisiin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin tällaisten riskien toteutumisen ehkäisemiseksi.

38 Lisäksi se seikka, että direktiivin 92/12 12 artiklan nojalla verottomien varastojen – kuten pääasian olosuhteissa öljyputken – perustamiseen ja toimintaan tarvitaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten lupa, se seikka, että valtuutetun varastonpitäjän on noudatettava kyseisen direktiivin 13 artiklassa lueteltuja velvollisuuksia, erityisesti velvollisuutta suostua varaston valvontaan, ja se seikka, että kyseisen direktiivin 15 artiklan 3 kohdan toisesta alakohdasta, joka koskee mahdollisuutta vapauttaa putkia pitkin tapahtuva kivennäisöljyn kuljetus velvollisuudesta asettaa vakuus yhteisön sisäiseen tuotteiden liikkumiseen liittyviin riskeihin varautumiseksi, voidaan päätellä, että yhteisön lainsäätäjä pitää öljyputkessa tapahtuvaa kuljetusta turvallisena, eivät ole merkityksellisiä tekijöitä määritettäessä sitä, täyttyvätkö ylivoimaisen esteen edellytykset. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 46 ja 47 kohdassa nimittäin korostanut, valtuutetun varastonpitäjän saaman valtuutuksen ja mainitussa 13 artiklassa säädetyn kaltaisen valvonnan, johon varastonpitäjän on suostuttava, on määrä ainoastaan varmistaa, että kyseinen varastonpitäjä täyttää väliaikaisen valmisteverottomuuden järjestelmässä edellytettävät luotettavuusvaatimukset, ja toisaalta se, että jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset myöntävät luvan verottoman varaston perustamiseen ja toimintaan, ei tee valtiota yhteisvastuulliseksi valmisteverosta, joka koskee hyväksytyn kuljetusvälineen teknisen vian seurauksena syntyneitä asianomaisten tuotteiden hävikkejä.

39 Lopuksi on todettava, että ei ole mahdollista väittää, että hävinneistä tuotteista ei ole maksettava valmisteveroa sen johdosta, että kyseisiä tuotteita ei ole koskaan luovutettu kulutukseen, mikä on direktiivin 92/12 6 artiklan 1 kohdassa asetettu verosaatavan syntymisen edellytykseksi. Kuten tämän tuomion 30 kohdassa on nimittäin esitetty, kivennäisöljyt ovat valmisteveron alaisia pelkästään sen johdosta, että ne tuotetaan yhteisön alueella tai tuodaan yhteisön alueelle, ja valmisteverosaatavat syntyvät lähtökohtaisesti myös silloin, kun kyse on hävikeistä, joiden osalta toimivaltaiset viranomaiset eivät ole myöntäneet vapautusta valmisteverosta. Tästä seuraa, että kulutukseen luovuttaminen ei ole ratkaisevaa verovelan syntymisen kannalta.

40 Ensimmäiseen kysymykseen on edellä esitetty huomioon ottaen vastattava, että direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu ylivoimaisen esteen käsite tarkoittaa epätavallisia ja ennalta arvaamattomia olosuhteita, joihin valtuutetun varastonpitäjän ei ole ollut mahdollista vaikuttaa ja

joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta kyseisen varastonpitäjän noudattamasta huolellisuudesta huolimatta. Edellytys, jonka mukaan olosuhteiden on oltava sellaisia, ettei valtuutetun varastonpitäjän ole ollut mahdollista vaikuttaa niihin, ei rajoitu pelkästään kyseiseen varastonpitäjään liittymättömiin olosuhteisiin aineellisessa tai fyysisessä mielessä, vaan sillä tarkoitetaan myös olosuhteita, jotka objektiivisesti katsoen vaikuttavat siltä, että ne ovat valtuutetun varastonpitäjän määräysvallan tai vastuualueen ulkopuolella.

Toinen kysymys, joka koskee direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua käsitettä "tuotteiden perusominaisuuksista johtuvat hävikit"

41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään tietää, voidaanko öljytuotteeseen liittyvän osittaisen hävikin öljyputkesta katsoa olevan direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua tuotteiden perusominaisuuksista johtuvaa hävikkiä, kun syynä ovat tuotteen nestemäisyys ja sen maaperän ominaisuudet, johon tuote on levinnyt, mikä estää aineen keräämisen.

42 Tämän säännöksen sanamuodon mukaan sitä sovelletaan ainoastaan tuotteiden perusominaisuuksista johtuvaan hävikkiin, joka syntyy tiettyjen tyhjentävästi ilmoitettujen toimien eli muun muassa kuljetuksen yhteydessä. Vaikka käsite tuotteiden perusominaisuuksista johtuvat hävikit voi Italian hallituksen esittämän mukaisesti sisältää niin sanotut tekniset hävikit, sitä ei voida ulottaa koskemaan onnettomuuksista johtuvia hävikkejä.

43 Koska tällaisten perusominaisuuksiin liittyvien hävikkien osalta säädetty verovapautus on lisäksi erillinen siitä verovapautuksesta, joka direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä on säädetty odottamattomista tapahtumista tai

ylivoimaisista esteistä johtuvien hävikkien osalta, ensiksi mainittua verovapautusta ei voida tulkita laajentavasti siten, että se kattaisi tilanteet, joissa eivät täyty ne edellytykset, joiden täyttyessä on mahdollista vedota viimeksi mainittuun verovapautukseen.

44 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että öljytuotteeseen liittyvän osittaisen hävikin öljyputkesta ei voida katsoa olevan direktiivin 92/12 14 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua tuotteiden perusominaisuuksista johtuvaa hävikkiä, kun hävikin syynä ovat tuotteen nestemäisyys ja sen maaperän ominaisuudet, johon tuote on levinnyt, mikä estää aineen keräämisen.

Oikeudenkäyntikulut

45 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta 25.2.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/74/EY, 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu ylivoimaisen esteen käsite

tarkoittaa epätavallisia ja ennalta arvaamattomia olosuhteita, joihin valtuutetun varastonpitäjän ei ole ollut mahdollista vaikuttaa ja joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta kyseisen varastonpitäjän noudattamasta huolellisuudesta huolimatta. Edellytys, jonka mukaan olosuhteiden on oltava sellaisia, ettei valtuutetun varastonpitäjän ole ollut mahdollista vaikuttaa niihin, ei rajoitu pelkästään kyseiseen varastonpitäjään liittymättömiin olosuhteisiin aineellisessa tai fyysisessä mielessä, vaan sillä tarkoitetaan myös olosuhteita, jotka objektiivisesti katsoen vaikuttavat siltä, että ne ovat valtuutetun varastonpitäjän määräysvallan tai vastuualueen ulkopuolella.

2) **Öljytuotteeseen liittyvän osittaisen hävikin öljyputkesta ei voida katsoa olevan direktiivin 92/12, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 94/74, 14 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua tuotteiden perusominaisuuksista johtuvaa hävikkiä, kun hävikin syynä ovat tuotteen nestemäisyys ja sen maaperän ominaisuudet, johon tuote on levinnyt, mikä estää aineen keräämisen.**

Allekirjoitukset